

Les llacunes del Delta del Llobregat

29/04/05

En plena polèmica generada als mitjans de comunicació entorn al tema del tram de la llera històrica del Llobregat que, a causa del desviament i desembocadura artificial del riu, ha deixat d'actuar com a curs fluvial i s'ha transformat en una llacuna, DEPANA vol fer les següents aportacions que han d'ajudar a clarificar els conceptes.

Les llacunes més emblemàtiques i encara existents, del Delta del Llobregat, - El Remolar i La Ricarda-, són els testimonis de dos antics braços de riu: "el riu mort" (SXIII) i "la riera vella" (SXVIII) respectivament, que van deixar de ser actius per a la circulació superficial de les aigües de la conca.

Però, aquestes llacunes segueixen funcionant activament com a sortida al mar, de forma imperceptible però activa, de l'aquífer subalvi del Delta. Aquesta alimentació subterrània d'aigua dolça impossibilita que s'assequin i les ha transformat en zones humides, amb tot el que comporta aquesta qualificació.

El conjunt de característiques hidrogeològiques, botàniques i faunístiques d'aquestes masses d'aigua han fet possible que les autoritats competents en matèria de protecció ambiental, hagin atorgat unes figures de protecció específiques a aquestes zones humides.

Al setembre del 2004 va començar a funcionar, com a llera artificial del Llobregat, la rasa que va ser excavada per desviar la desembocadura del riu uns 2,5 km. al sud de l'existent.

És a partir d'aquesta data, quan els aproximadament tres km. de la llera històrica, queden desconnectats de la circulació d'aigües superficials i passen a rebre la seva alimentació hídrica exclusivament de l'aquífer subterrani, un fet igual al que va tenir lloc en altres temps, als antics braços de riu, que avui són llacunes.

Les aigües subterrànies, o aigües del freàtic, són d'una puresa molt superior a les que circulen en superfície i aquest fet ha resultat en una espectacular regeneració i millora de la qualitat ambiental d'aquest tram de riu, que ara és inactiu com a tal i que, en pocs mesos, ha passat a ser una llacuna més del Delta, amb la mateixa vegetació i fauna que les altres ja existents.

Tot això podria semblar molt bonic, però hi ha un fet que ho posa en greu perill: cap dels estudis obligats i de les declaracions dels impactes mediambientals, previs a les obres de desviament del riu i ampliació del Port de BCN, van considerar, la d'altra banda fàcilment previsible, regeneració ambiental natural de l'antiga llera del riu. Solament s'ha previst fer-la desaparèixer, esborrar-la del mapa, eliminar-la fins i tot del record històric si això fos possible.

El tram de riu en consideració, tal com diuen les Declaracions d'impacte ambiental (DIAs en endavant), ha de ser soterrat i transformat en vials d'accés i serveis portuaris.

Ara, passats ja 9 mesos de la desconexió del riu, l'antiga llera és una nova llacuna del Delta, amb la presència de nombroses espècies protegides d'ocells nidificants. Així, entre d'altres, s'hi han instal·lat el capbusset, el cames-llargues, els corriols menut i camanegre, els abellerols, la polla d'aigua, l'ànec collverd. I al bosc i sotabosc de ribera el xot, el mussol, els rossinyols comú i bord, tallarols i boscarles. Especialment rellevant és la presència estival de l'agrò roig, l'esplugabous, el bernat pescaire i sorprenentment, també el martinet ros.

Destaca també com àrea d'alimentació de molts individus de xatrac bec llarg i també com a dormider, dins del bosc de ribera, de gairebé un miler de corbs marins durant sis mesos de l'any, evitant-se així el potencial perill que suposaria per les operacions de l'Aeroport si aquests ocells es poguessin veure obligats a buscar un lloc més proper a les pistes, si el bosc fos eliminat.

La recuperació de la bona qualitat de l'aigua ha fet possible la recolonització de l'espai per anguiles, tortugues i per diverses espècies de peixos i de la mateixa manera han tornat els amfibis, com la reineta. Pel que fa a la vegetació, s'ha regenerat la de ribera i ja s'ha començat a detectar la formació de praderies submergides.

Com no pot ser d'altra manera, DEPANA vol manifestar de forma contundent, i amb el suport de totes les consideracions científiques i legals, que s'ha de qualificar aquesta massa d'aigua com una zona humida natural i en conseqüència no ha de tenir un final com el previst inicialment: de destrucció, rebliment, dessecament i desaparició.

Cal refer l'Estudi d'Impacte Ambiental de la zona, establint una nova DIA que valori com cal la situació actual, que ja s'hauria d'haver previst.

Com que es tracta d'un espai natural, que la legislació nacional i les directives comunitàries obliga a protegir i considerant que el principal promotor i instigador de la seva desaparició és el Port de Barcelona, que d'altra banda és receptor d'una aportació de fons comunitaris del 53% per la seva ampliació, s'hauria d'aplicar l'Article 6.4 de la Directiva d'Hàbitats. Si això no es fes, la Comissió Europea, per incompliment de les Directives, podria tenir el dret de retirar els fons atorgats.

Des de DEPANA considerem que aquesta situació s'ha de reconduir, preservant la major part de la llacuna, tota la làmina d'aigua i el bosc de ribera.

El Pla Director del Port contemplava la ubicació de tres estacions de tren, a més de la de can Tunis. La reducció d'una d'aquestes estacions, es pot suplir incrementant-ne les altres; solament és necessari tenir la voluntat política de fer-ho i no pretendre, sota l'excusa de que es paguen amb fons públics o comunitaris, maximitzar els serveis.

És molt important no oblidar que una llera de riu és sempre una superfície de domini públic hidràulic, per la qual cosa la seva possessió és sempre demanial i mai particular. I que, a més, legalment i a tots els efectes, segueix encara sent el riu Llobregat.

L'argument de que el Port de BCN és insuficient, després d'haver-se malbaratat, per privatització i transformació a usos de dubtosa sostenibilitat, el port Vell i una bona part del port Nou, no pot justificar ara la destrucció irreversible d'un espai natural emblemàtic, relictic i de tanta vàlua com és l'antiga llera del Llobregat.

DEPANA agraeix l'esforç de tantes persones que estant col·laborant en la campanya de recollida de firmes i adhesions a favor de la conservació de la llera del riu. Durant l'estiu aquesta campanya s'intensificarà i en acabar es farà el lliurament dels plec a les Administracions responsables de la conservació del territori.

Finalment:

- Cal refer l'Estudi d'Impacte Ambiental de la zona, establint una nova Declaracions d'impacte ambiental que valori la situació actual.

- S'ha de preservar la major part de la llacuna i el bosc de ribera.

- La llera del riu és de domini públic hidràulic, i la seva possessió és sempre demanial, no es del Port. Si tot això no es te en conte, la Comissió Europea, podria retirar els fons atorgats per incompliment de les Directives Comunitàries.